

Spiritismen.

Af Aleksis Petersen.

I.

Socialisme og Spiritisme.

Det er nu netop tyve Aar siden, at den bekjendte franske Fysiker og Astronom Babinet i «Revue des deux Mondes» saa sig foranlediget til at offentliggjøre en Artikel imod Spiritismen. Spiritismen, der i Slutningen af Fyrrerne var opstaaet i Humbug'ens og Charlatanismens Hjem, havde i Begyndelsen af Halvtredserne holdt sit Indtog i Evropa, hvor den fandt en mere end venlig Modtagelse. Paa de højeste og allerhøjeste Steder — navnlig i Frankrig — kom de spiritistiske Experimenter i Mode, og fra Hoffet udbredte Sygdommen sig videre. Alle skulde prøve paa Borddans, Aandemanen, Aandeskrift m. m., og Mange, der som Skeptikere havde begyndt disse Experimenter, endte som Troende. Den Udbredelse, Spiritismen vandt strax ved sin første Fremtræden, er ligefrem fabelagtig og giver et højst ejendommeligt Vidnesbyrd om det Standpunkt, ogsaa de «Dannede» indtog. Der var i Virkeligheden fuldgod Grund for Babinet til at indlægge et advarende Ord; men idet han gør det, minder han om Delisle de Sales, der, da han under den første Revolution

skrev sit Værk: «Memoire en faveur de Dieu», havde bedt om Tilgivelse, fordi han havde valgt en saadan Sag: «hans Klient nød jo ikke nogen stor Agtelse»! Ogsaa Babinet beder om Tilgivelse, fordi han forsøger paa at plaidere Fornuftens Sag; men ligesom de Sales havde mistvivlet om at udrette Noget for «l'Être suprême, ci-devant Dieu», saaledes synes Babinet ogsaa at mistvivle om Fornuftens Sejr. Og hertil havde han god Grund; thi hvor velskreven end Artiklen var, saa har den dog ikke med et eneste Fjed standset Spiritismens Fremrykken. Vel var der en Tid, da man hørte mindre Tale om denne ejendommelige Sygdom; men i det sidste Par Aar har den saa til Gjengjæld gjort sig des mere bemærket. Derfor tog for nogle faa Aar siden «en af Englands betydeligste Fysiologer» paany til Orde imod den, og skrev i «Quarterly Review» en Artikel, der i den spiritistiske Lejr vakte megen Forbitrelse; men heller ikke denne Artikel har i fjærneste Maade hindret Spiritismens Omsiggriben; tvært imod har den i de sidste to Aar været mere fremme end nogensinde, — ikke alene i sit Hjem, men ogsaa i europæiske Lande, særlig England. Ja endog Danmark synes at nære Lyst til at «være med»; i alt Fald er her som bekjendt for ikke længe siden stiftet en spiritistisk Forening.

Den Agitation, der er bleven og stadig bliver udfoldet af Spiritisterne, er ligefrem kolossal. Folk der ikke særlig have beskæftiget sig med dette Spørgsmaal, kunne vanskelig gøre sig nogen Forestilling om Omfanget af den spiritistiske Literatur og Presse, der med hver Dag voxer i Størrelse. Da nu denne Agitation virkelig synes at bære Frugter, hvorimod Modpartiets Bestræbelser ikke synes at føre til store Resultater, kan det forsaavidt

ikke siges at være meget opmuntrende at kæmpe for den sunde Fornuft; men selv om man føler størst Lyst til at lægge Hænderne i Skjødets og lade Sagerne gaa deres egen skjæve Gang, saa kan det dog maaske altid være forbundet med en vis Interesse at se, hvorledes denne Gang er. Det er det, vi i det Følgende skulle gjøre, og vi ville da først rette vort Blik mod Spiritismens Forbindelse med Socialismen, hvilken Forbindelse er saa ejendommelig, at den ikke vel kan undlade at tildrage sig Opmærksomhed.

Det er ofte blevet sagt, at Troen paa en «Aandeverden» og paa Muligheden af et Samkvem mellem Menneskene og de Afdødes «Aander» er lige saa gammel som Menneskeslægten. Man har fremhævet, at til ingen Tid, end ikke i «Oplysningens Tidsalder», har denne Tro været udslukket. Man har sagt, at endog den Gang da man dyrkede «Fornuftens Gudinde» og ingen anden Gud, kunde Mænd som Grev St. Germain, Cagliostro, Mesmer o. lgn. udfolde deres Virksomhed. Dette er naturligvis rigtigt nok, og forsaavidt vilde det blive et temmelig uoverkommeligt Arbejde at skrive Spiritismens Historie; men det, der skal være Gjenstand for de følgende Blade, er kun den moderne Spiritisme (Modern Spiritualism), hvis Historie er en Del kortere.

Af mange Spiritister sættes den moderne Spiritismes første Optræden ikke længere tilbage end til Marts 1848, da Kate og Caroline Fox begyndte paa deres Kunster (hvorum senere). Men hvor megen Ære de nævnte unge «Media» end have af Spiritismens Udvikling, saa synes den amerikanske Socialisme dog at have endnu mere.

Det er i Virkeligheden utvivlsomt, at Socialismen mere end noget Andet har bidraget til Spiritismens Fremvæxt.

Af en Artikel i Nationaløkonomisk Tidsskrift 3 B. p. 397 ff. fremgaar det, at der i den amerikanske Socialisme kan skjelnes mellem følgende 3 Hovedretninger: den owen'ske Kommunisme, den fourier'ske Socialisme og den religiøse Kommunisme. Den første synes ganske vist fuldstændig fjendtlig mod alt Aandevæsen; men det skal dog her bemærkes, at ikke alene blev Robert Owens Søn og Efterfølger, Robert Dale Owen, en af Spiritismens mest ansete Førere, men selve Robert Owen gik paa sine gamle Dage over til Spiritismen, og bekjendte, at hvad der havde bragt hans Samfund til at strande, var den Miskjendelse af det spirite Moment, der havde raadet i dem. Ogsaa den bekjendte Shakerhøvding, «Elder» Evans, har været en Forkæmper baade for Owenisme og Spiritisme. — Hvad dernæst den fourier'ske Socialisme angaar, saa maa det fremhæves, at «Brook Farm» *) — et af de betydeligste af de fourier'ske Samfund — ved sin Forbindelse med Swedenborgianismen i en meget væsenlig Grad banede Vejen for den moderne Spiritisme. Det var «Brook Farm», der ved sit Tidsskrift «The Harbinger» væsenlig bidrog til ret at gjøre Swedenborgs Skrifter bekjendte i Amerika, og det var dem, der gjorde det muligt for Andrew Jackson Davis at bringe Spiritismen i System. Det var paa en Kirkegaard nær ved Poughkeepsie, at Davis i Aaret 1844 begyndte sine Sammenkomster med Swedenborgs «Aand», og Resultatet af disse Sammenkomster var, at Swedenborgianismen blev saaledes perfektioneret og «amerikani-

*) N. T. III. p. 427.

seret», at den nogle Aar efter kunde fremtræde som modern spiritualism. Der kan virkelig ikke være nogen Tvivl om, at Fourierismen ved at virke for Swedenborgianismen har virket for Spiritismen. Her skal til Støtte for denne Paastand anføres en Kjendsgjerning, der ganske vist ikke er uden Betydning: Albert Brisbane,*) Fourierismens ivrigste Forkæmper i Amerika, var en stadig Gjæst ved A. J. Davis's *séances*, og synes med stor Interesse at have fulgt hans Aandeaabenbaringer. — Men kan der ikke være nogen Tvivl om, at Fourierismen har banet Vejen for Spiritismen, saa gjælder dette dog i endnu højere Grad om den religiøse Kommunisme. Af de amerikanske religiøs-kommunistiske Samfund have flere haft et stærkt spiritistisk Præg; men i en ganske særlig Grad er dette dog Tilfældet med Shakersamfundet,**) det af alle de kommunistiske Samfund, der har vundet den største Tilslutning, været i Besiddelse af størst Livskraft, og i det Hele haft den største Betydning.

Man har paastaet, at Spiritisterne have øst al deres Visdom hos Shakerne, og sikkert er det i alt Fald, at de have lært overordenlig meget af dem. Naar Spørgsmaalet er om Spiritismens Oprindelse, kan man ikke unddrage Shakerkommunismen sin Opmærksomhed.

Den alt nævnte Shakerfører, «Elder» Evans, har i «Atlantic Monthly» for Maj 1869 erklæret, at den moderne Spiritisme virkelig havde sit Udspring hos Shakerne. Det var i Aarene 1837 til 1844, siger han, at der gennem alle atten Shakersamfund gik «en stærk Strøm fra Aandeverdenen». Manifestationerne holdtes imidlertid i nogle Aar hemmelige, da Verdenen endnu ikke var moden

*) l. c. p. 415. **) l. c. p. 429.

til at høre herom; men Aanderne erklærede, at de snart skulde lade høre fra sig paany, og at da hver en By, hvert et Hus skulde aabne sig for dem. Den bebudede Begivenhed skete fire Aar senere, i 1848, i Rochester, hvor Kate Fox virkede som Medium (herom senere).

Den fuldstændigste Beretning om Shakernes Spiritisme finde vi dog hos den i Artiklen «Amerikansk Socialisme» omtalte utrættelige Gransker af de socialistiske og kommunistiske Samfunds Historie, Macdonald. Dog maa det indrømmes, at hvor mærkelige end de Syner, Aandesamtaler og Aandegaver ere, som han fortæller om, saa have Spiritisterne senere præsteret ganske anderledes Ting. Men Spiritisterne have i alt Fald hos Shakerne faaet et Materiale, som de saa senere have gjort til Gjenstand for yderligere Bearbejdelse.

Den moderne Spiritisme staar saaledes i en betydelig Gjæld til den amerikanske Socialisme, og navnlig da til Shakersocialismen; men Sætningen kan ogsaa vendes om: thi have Socialisterne forsøgt sig i Spiritisme, saa have til Gjengjæld Spiritisterne jævnlig forsøgt sig i Socialisme. Det er denne Side af Sagen, vi nu skulle belyse.

Spiritisternes Forsøg i Socialisme ere ikke saa bekjendte som Socialisternes i Spiritisme, og dog ere de overordenlig talrige. Forfatteren til den amerikanske Socialismes Historie, Noyes,*) siger, at Spiritisterne i den sidste Snest Aar have gjort «næsten utallige» Forsøg paa Grundlæggelse af socialistiske eller kommunistiske Samfund. Fra Owenisme ere de gaaede til Fourierisme, og fra denne tilbage til hin, og de have forsøgt sig i de forskjelligste Retninger, men uden stort Held. Som et

*) l. c. p. 398 ff.

Exempel paa disse spiritistisk-socialistiske Samfund skulle vi nævne «Kommunen i Mountain Cove».

Om Maaden, hvorpaa denne Kommune fremstod, findes der nogle Oplysninger i en Korrespondance til «Oneida Circular». Det fortælles der om, hvorledes Mr. Hitchcock og hans Medspiritister fandt det Sted, hvor Samfundet skulde grundlægges: dette var den gamle Edens Have! «De have fundet Edens Have, netop det Sted, hvor vore første Forældre syndede, og som ingen menneskelig Fod har betraadt, siden Adam og Eva joges ud; — han, Ira S. Hitchcock, er den Første, hvem det er blevet tilladt at betræde dette Sted, der under alle Naturomvæltninger har bevaret sig uforstyrret og ganske saaledes som det oprindelig var. Dette er det Sted, der skal danne Udgangspunktet for den nu forestaaende Befrielse!»

Samfundets Grundlægger modtog disse Aabenbaringer fra Paulus ved Hjælp af Aandebanken. Dette skete i 1851, altsaa kun tre Aar efter at Bankeaanderne havde begyndt deres Virksomhed.

Der vides forøvrigt ikke meget om Samfundets Organisation og Liv. Over de spirit-socialistiske Samfund hviler der i det Hele et Slør, som det i de fleste Tilfælde er næsten umuligt at gennemtrænge. I et New-Yorker-Blad «Journal of Progress» meddeles der dog i 1853 følgende Oplysninger om Kommunen i Mountain Cove, hvis Rigtighed Samfundets Styrer selvfølgelig ikke vil godkjende.

«De fleste af vore Læsere ere uden Tvivl vidende om, at der i Mountain Cove, Virginia, findes en spiritistisk Forening, hvis Krav paa Samkvem med Aanderne ere noget forskjellige fra dem, der ellers fremsættes af Troende

i andre Dele af Landet. — Bevægelsen opstod i et stort Spiritistsamfund i Auburn, New York, for omtrent to Aar siden; men de oprindelige Stifteres Fordringer bleve langt større kort efter at de havde nedsat sig i Mountain Cove. Det paastaas, at de bleve førte til det Sted, de nu bebo, af Gud, som en Opfyldelse af visse Profetier hos Jesaiah, i det Øjemed at forløse alle dem, der vilde samvirke med dem og lade sig lede af deres Raad; og Stedet, som de bebo, kaldes «det Hellige Bjærg, der blev indviet og bestemt for hans Folks Forløsning.» De vigtigste Media, Scott og Harris, paastaa at have absolut guddommelig Inspiration og fuldstændig Ufejlbarhed; at den uendelige Gud giver dem direkte Meddelelser, og at de af ham sikres imod den Mulighed at fejle i noget af deres Udsagn, der hævder at stamme fra Aanderne. — I Kraft af disse Paastande fastsættes af de ovennævnte Personer alle de Grundsætninger og Regler, hvorefter de Troende paa dette Sted leve. Blandt disse Meddelelser, der sædvanlig fremtræde i Form af vilkaarlige Dekreter, findes der positive Forbud mod, at de, der en Gang have erklæret at tro paa Bevægelsens Guddommelighed, kritisere eller paa nogen Maade tænke over Befalingerne og de givne Meddelelser; med andre Ord: der nægtes Disciplene Ret til at have anden Fornuft eller overhovedet Samvittighed end den, der foreskrives dem af Oraklet. For den styrende Tankes mest ubegrænsede Krav maa dens Tilhængere bøje sig, eller ogsaa ville de blive kastede udenfor den foregivne guddommelige Indflydelses Grænser, og fuldstændig og uoprettelig Undergang forkyndes som Straf. — Idet disse *Matthiases* gøre saadanne Paastande, hævde de for Gud hans Ejendom; man skal derfor bøje sig for deres Bestyrelse

og overlade den Almægtige alle timelige Besiddelser. Derfor er af mange samvittighedsfulde Troende megen Jord her uden Forbehold bleven overdragen Guds ovennævnte herværende Statholdere i den Mening, at denne Overdragelse er sket til selve Guddommen. En uundgaaelig Følge af denne Virkemaade er det, at der i de mere tænkende Medlemmers Sind er vakt Mistillid og Vantro, der har ført til, at nogle med stort Pengetab have trukket sig tilbage fra Samfundet, medens den hos andre, der endnu ere tilbage, er bleven til Misstemning og voldsom Modstand, og det Hellige Bjærgets nuværende Tilstand fremviser alt Andet end guddommelig Harmoni. Uenighed, Bagvaskelse og Hævnsyge hører til Dagens Orden, og enten den ene eller begge de foregivne inspirerede Mediatorer tage virksom Del heri. Udsigten er nu til, at den guddommelige Avtoritet i «Bjærgets» timelige Anliggender snart vil blive stillet paa Prøve, og den regerende Magt enten erklæret for absolut eller ganske omstødt.»

Prøven kom unægtelig snart, og Resultatet blev naturligvis, hvad man kunde vente: i Slutningen af 1853 styrtede Kommunen sammen. Dette er let nok at forstaa; vanskeligere er det at forstaa, at Samfundet i de to Aar overhovedet har kunnet leve.

Som Noyes bemærker, har der været «næsten utallige» andre Forsøg paa en Forening af Spiritisme og Socialisme. Ligesom denne i disse Forsøg er optraadt under de forskjelligste Former, idet den har vexlet mellem den krasseste Kommunisme og en Socialisme af en meget mildere Beskaffenhed, saaledes har ogsaa hin varieret mellem Tro paa de groveste «Aande»-Kunster og en mer eller mindre let Swedenborgianisme. For mange

Læsere vil sikkert en Forbindelse mellem disse Elementer være paafaldende, og vi skulle derfor fremhæve, hvad der kan anføres til Forklaring heraf.

De Læsere, der kjende den Opfattelse af Forholdet mellem Socialisme og Religion, som Forfatteren til den amerikanske Socialismes Historie hylder, vil det ikke undre at høre, at han giver følgende Forklaring: Efter at alle de ikke-religiøse socialistiske og kommunistiske Samfund ynkelig ere gaaede til Grunde, hvorimod flere af de religiøs-kommunistiske endnu den Dag i Dag synes at trives, begynder det mere og mere at gaa op for de praktiske Socialister, at de, hvis de ville have nogen Udsigt til Held, maa bygge deres Bygninger enten paa Religionen eller i alt Fald paa Noget, der kan være en Slags Erstatning for Religionen. Dette gik først op for Fourieristerne i «Brook Farm», der i Swedenborgs spirit-religiøse Theorier søgte en Støtte for deres Samfund. Og siden da er det blevet mere og mere tydeligt, at der jævnlig i Spiritismen søges den Grundvold, hvorpaa den socialistiske Bygning kan opføres.

Denne Forklaring er ikke fyldestgørende, men der er dog maaske Noget i den. Medens der hos mange Socialister — navnlig franske — findes den mest absolute Foragt for al Religion, er det sikkert nok, at deres amerikanske Brødre i Almindelighed nære den Overbevisning, at Religion er nødvendig for at Socialismen kan trives, og det er ikke usandsynligt, at Spiritismen ofte kan afgive dem det religiøse Moment, de søge. Spiritismen forkynnder, ligesom Religionen, et «kommende Liv», og, efter hvad en af de mest ansete Spiritister (Alfred R. Wallace) paastaar, lærer den en Moral, der er langt renere end nogen Religions. «I Forhold til den Udvikling,

vi have givet vore højere aandelige og moralske Evner, eller det Misbrug, vi have gjort heraf, ville vi være vel eller daarlig skikkede for det ny Liv, vi skulle træde ind i. Herbert Spencers ædle Lære, at Menneskene opdrages bedst, naar de komme til at lide under de naturlige Følger af deres Handlinger, er netop Spiritismens Lære, forsaavidt angaar Overgangen til Livets anden Fase. Der skal ikke være nogen paatvungen Belønning eller Straf; men Enhver vil komme til at føle de naturlige og uundgaaelige Følger af et godt eller et slet anvendt Liv.»

«Spiritisten frygter for at give efter for Lidenskab eller Falskhed, for Selvished eller Yppighed; thi han véd, at de naturlige og uundgaaelige Følger af saadanne Vaner er fremtidig Elendighed, der nødvendiggjør en lang og haard Kamp for paany at udvikle de Evner, hvis Brug er bleven ham vanskelig, fordi han i saa lang Tid ikke har brugt dem. Han vil afholdes fra Forbrydelser, fordi han véd, at deres uforudsete Følger kunne foraarsage ham Samvittighedskval gennem Menneskealdre; fordi de slette Lidenskaber, som de opmuntre, ville være ham en stadig Lidelse under en Tilværelse, i hvilken Sindsbevægelser ikke kunne fjernes eller glemmes midt i en fysisk Tilværelses voldsomme Kampe og sanselige Nydelser. — Det maa erindres,» tilføjer Wallace, «at denne Tro (ulig Theologiens) har en levende Kraft, fordi den skriver sig fra Kjendsgjærninger, som atter og atter hændes i Familiekrederne, som bestandig gjentage de samme Sandheder som Resultatet af personlig Kundskab, og som saaledes indprente endog den mest Sløves Aand den absolute Virkelighed af denne kommende Tilværelse, i hvilken vor Lykke eller Ulykke vil staa i umiddelbart Forhold til den aandelige Bygning (*mental fabric*), som vore daglige

Tanker, Ord og Handlinger opføre. — Sammenlign nu dette naturlige og uundgaaelige Belønningssystem — der ganske afhænger af vor højere aandelige og moralske Naturs forholdsmæssige Udvikling — med det af alle dogmatiske Religioner udviklede vilkaarlige Belønnings- og Strafsystem, der kun afhænger af bestemte Handlinger og Tro — og hvem kan undlade at se, at hint stemmer med Naturens hele Orden, hvorimod dette staar i Strid dermed!»

Spiritismen lærer Sjælens Udødelighed og det evige Liv; den lærer, at Mennesket er i Besiddelse af fri Vilje og som en Følge deraf er ansvarlig for sine Handlinger; den lærer, hvad Følgerne ere af et godt eller slet anvendt Liv; den tæmmer (paastaar man) Lidenskaberne, Hovmodet og Egennytten; den fremmer Kampen for det Gode, og trøster os ved at give os Haab om Gjensyn med vore Kjære.*)

Den Filosofi, der saaledes uddrages af de spiritistiske Fænomener, er det, som af mange Socialister benyttes som et religiøst Grundlag, hvorpaa de tro at kunne opføre deres ny Samfund, og saaledes lader deres Forkjærlighed for Spiritismen sig maaske til Dels forklare. Men det omvendte Forhold forklares i alt Fald ikke herved; den Kjendsgjerning, at Spiritisterne saa jævnlig have forsøgt sig i Socialismen, staar endnu uforklaret.

At det Fremtidsbillede, Socialismen udmaler, har noget Forførende ved sig for de med det nuværende Sam-

*) Af Allan Kardec's Skrifter kan man se, hvorledes der kan udledes et helt religiøst System af Spiritismen. Se navnlig hans Bog: «Evangeliet forklaret af Spiritismen».

fund Misfornøjede, og at særlig saa dristige, fantastiske og vidtskuende Folk som Spiritisterne kunne føle sig til-
 dragne heraf, — er dog ikke uforstaaeligt. Naar Spiritisterne kunne tænke sig Muligheden af den Aandeeverden, de fortælle om, er der ikke noget Underligt i, at de kunne tro paa det Samfund, Socialisterne love. Men her er desuden et andet Forhold, som det maa være tilladt at minde om.

Lige saa sikkert som det er, at Flertallet har en sand Rædsel for Alt, hvad der er «udenfor Reglen», lige saa sikkert er det, at der findes et Mindretal, som sværmer herfor, netop fordi det er udenfor Reglen. Det er bekjendt nok, at der findes Mennesker, der have en mærkelig Forkjærlighed for Alt, hvad der er usædvanligt, extravagant og excentrisk, kun fordi eller dog hovedsagelig fordi det er usædvanligt og excentrisk. Der findes ikke saa ganske Faa endda, hvem man kun behøver at vise noget mod det almindelig Vedtagne Stridende, for at faa dem til at slutte sig hertil. Det er iblandt dem, at mange radikale Skoler rekruteres, og baade Socialismen og Spiritismen have muligvis ofte her fundet Tilhængere.

Spiritismens Oprindelse og Fremgang. Spiritistiske Medier.

At der er en vis Forbindelse mellem den moderne Spiritisme og Socialismen, synes, efter hvad vi have anført i det indledende Afsnit, ikke vel at kunne bestrides; men naar man jævnlig er gaaet saa vidt at betegne Spiritismen som en ligefrem Affødning af den amerikanske Socialisme, og særlig af Shakersocialismen, saa er der af mange Spiritister blevet protesteret herimod. Alfred R.

Wallace*) fortæller omtrent paa følgende Maade den moderne Spiritismes Oprindelse og Udvikling.

Den moderne Spiritisme, der nu tæller saa mange Tilhængere, skylder en ni-aars lille Pige, Kate Fox, sin Oprindelse. Det var i Marts 1848, at dette Barn — det første anerkjendte Exempel paa den nu saa talrige Klasse Folk, der kaldes «Medier» — og hendes Familie i Hydesville i Staten New York hørte en mærkelig Banken, hvis Aarsag det var umuligt at opdage trods alle anstillede Efterforskninger. Nu vilde det ganske vist være meningsløst af denne Grund at tilskrive «Aanderne» Støjen, — hvis det havde været en slet og ret Støj og intet Andet. Men «det var ikke nogen slet og ret Støj». Ved denne Banken fortæltes der nemlig en Begivenhed, som var ubekjendt for alle Tilstedeværende, men som ved nøjere Undersøgelse viste sig at være virkelig. Det tilkjendegaves ved Bankningen, at i Husets Kjælder vilde der findes nedgravet en myrdet Mand; det angaves nøjagtig, hvor Liget skulde søges, og det fandtes virkelig paa det angivne Sted. Fremdeles blev den Myrdedes Navn opgivet, og det blev senere oplyst, at en Person af dette Navn for nogle Aar siden havde været der i Huset, og at han derefter sporløst var forsvunden. Endelig erklærede «Bankeaanden», at det var den Myrdedes Aand, der bankede, — og, siger den spiritistiske Logik, da det var umuligt at opdage nogen fysisk Aarsag til Bankningen, — staar det fast, at det virkelig var en Aand, der bankede!

Dette er med faa Ord den moderne Spiritismes Oprindelse. Fra denne beskedne Begyndelse har den ud-

*) «A defence of modern spiritualism», i Fortn. Review Maj og Juni 1874.

viklet sig til, hvad den nu er. Den lille Kate Fox kan smigre sig med ved sine naragtige Kunster at have lagt Grunden til Læren om Menneskenes Samkvem med Aanderne, — denne Lære, hvis Tilhængere nu maa tælles i Millioner. Hun kan smigre sig med ikke alene at have ført elleve Millioner Mennesker bag Lyset, men med at have givet Videnskaben noget at bestille. Hun kan smigre sig med at have aabnet en som det synes meget indbringende Levevej, den at være Medium. Og hun har lagt Grunden til en Bevægelse, om hvis Dimensioner ingen Dødelig for tyve Aar siden kunde gjøre sig nogen Forestilling.

Fra Hydesville forlagde Familien Fox sit Sæde til Rochester, hvor «Manifestationerne» fortsattes (*Rochester knockings, Rochester rappings*). Kate og hendes Søster og Medhjælper Caroline bleve her tagne i skarpt Forhør af forskellige Skeptikere; men det var umuligt at opdage noget Bedrag. «Vi have,» erklære nogle af disse Forhørere, «vi have hørt Lyd, men været ganske ude af Stand til at opdage deres Aarsag. Det er bevist, at her ikke foreligger noget Bedrag, og vore Spørgsmaal, hvoraf mange kun vare mentale, ere blevne rigtigt besvarede.»

Familien Fox's Exempel smittede: det blev mere og mere Mode at forsøge sig som «Medium»,*) og i de

*) •Medium• er Benævnelsen paa Mellemedet mellem Aanderne og Menneskene, eller den Person, der paa Grund af en ejendommelig Begavelse ganske særlig egner sig til at træde i Forbindelse med Aanderne. Man skjelner mellem mange forskellige Slags Medier. Der er saaledes seende, hørende og talende Medier, der forstaa at se eller høre Aanderne eller tale med dem. Der er skrivende Medier, der modtage Aandernes Meddelelser skriftligt. Der er helbredende, somnambulistiske og mange andre Medier, hvorom Læserne kunne faa alle ønskelige Oplysninger hos Allan

følgende Aar opstod der rundt omkring i de Forenede Stater spiritistiske Foreninger. Spiritismen mødte selvfølgelig stærk Modstand; men alligevel greb den stedse mere om sig, og vandt talrige Tilhængere endog i de formentlig oplyste og dannede Stænder. I 1853, altsaa kun fem Aar gammel, vandt den en Sejr, hvorpaa Spiritisterne altid pukke, og som det ikke gaar an at lade uomtalt i en Fremstilling af Spiritismens historiske Udvikling; jeg mener: **Dommeren Edmunds Omvendelse.** Hermed gik det til paa følgende Maade:

I 1851 blev der af en Del New-Yorkere — Jurister, Præster, Kjøbmænd, Literater, Senatorer m. fl. — dannet en Forening i den Hensigt at komme paa Spor efter det Bedrageri, hvorpaa Spiritismen formodedes at hvile. Bedrageriet opdagedes ikke; derimod var det to Aar senere notorisk i alle de Forenede Stater, at et af denne Forening mest fremragende Medlemmer, den højt ansete amerikanske Jurist John W. Edmunds, Justitiarius i New Yorks Højesteret, havde erklæret sig for den forfulgte Lære.

«Det var i Januar 1851,» skriver Edmunds, «at jeg først begyndte mine Efterforskninger, og det var ikke før April 1853, at jeg blev fast overbevist om Virkeligheden af en Forbindelse med Aande verdenen. I tre og tyve af disse syv og tyve Maaneder har jeg været Vidne til flere hundrede Manifestationer i de forskjelligste Former. Om mange af dem optog jeg nøjagtige og omhyggelige Beretninger. Det var min Vane, naar jeg overværede et Møde, med Blyant

Kardec's: «Mediernes Bog». Som man ser, har Loven om Arbejdets Deling gjort sig gjældende her ligesom i enhver anden Industri.

at nedskrive Alt, hvad der passerede, og naar jeg kom hjem skrive en fuldstændig Beretning derom. Jeg gjorde alt dette med lige saa megen Nøjagtighed og Omstændelighed, som jeg nogensinde i Retten har holdt Forhør med. Jeg har saaledes bevaret Beretninger om næsten to hundrede Sammenkomster, der udgjøre et Manuskript paa omtrent 1600 Sider. Jeg havde disse Sammenkomster med mange forskellige Medier under de forskjelligste Omstændigheder. Ikke to Sammenkomster vare ens; altid var der noget Nyt og Forskjelligt, og det hændtes meget sjældent, at kun de samme Personer vare tilstede. Manifestationerne vare af alle bekjendte Former, baade fysiske og mentale. Jeg greb ethvert Middel, jeg kunde udtænke, for at opdage Bedrag eller vogte mig mod Blændværk. Jeg følte med mig selv og jeg saa hos Andre, hvor æggende den Tanke var, at vi virkelig skulde kunne omgaas med de Døde, og jeg arbejdede af al Kraft for at forebygge en utilbørlig Skjævhed i min Dom. Til sine Tider var jeg i en urimelig Grad kritisk og snedig, og naar min Tro, hvad atter og atter skete, blev udæsket, vægrede jeg mig ved at bøje mig undtagen for et Bevis, hvor der ikke kunde være Tale om Sofisteri. Jeg gik ofte til et Møde, idet jeg nærrede en Tvivl om de Manifestationer, jeg havde set i det foregaaende Møde, og saa hændtes der Noget, der direkte sigtede mod denne Tvivl og, som jeg da syntes, ganske tilintetgjorte den, saa jeg ikke længere havde nogen Grund til at tvivle. Men naar jeg saa var kommen hjem og havde overvejet Sagen, kunde jeg tilsidst tro at finde et nyt Smuthul, en ny Mulighed for, at hvad jeg havde set skyldtes Andet end Aandernes Indflydelse. I det næste Møde kom jeg saa med en ny Tvivl og en ny Samling af Spørgsmaal

Nu ser jeg ofte med et Smil tilbage paa den Sindrig-
 ighed, jeg udfoldede for at udtænke Midler, ved hvilke
 eg kunde undgaa Muligheden af at blive skuffet. —
 Det var mærkeligt, at enhver tænkelig Indvending, jeg
 kunde rejse, tidlig eller sent blev imødegaaet og be-
 svaret.»

Et andet Sted bemærker Edmunds: «Inden jeg kom
 til Mødet, havde jeg, der var alene i min Stue, nedskrevet
 en Række Spørgsmaal, der skulde overvejes, og til min
 Overraskelse blev Spørgsmaalene besvarede netop i den
 Orden, i hvilken jeg havde nedskrevet dem, uagtet jeg
 hverken tog Papiret ud af Lommen eller nogen Nærvæ-
 rende overhovedet vidste, at jeg havde forberedt disse
 Spørgsmaal. Mine hemmeligste Tanker, Tanker som jeg
 aldrig havde udtalt for nogen Mand eller Kvinde, ere
 blevne frit besvarede, som om jeg havde udtalt dem, og
 jeg er bleven varet om, at alle mine Tanker kjendtes og
 kunde aabenbares af den Aand («intelligence»), der saa-
 ledes gav sig Udtryk. Man vil spørge: «Kan alt dette
 ikke paa en hemmelighedsfuld Maade have været en slet
 og ret Reflex af en Tilstedeværendes Tanke?» Svaret
 herpaa er: der meddeltes Kjendsgjæringer, som da vare
 ukjendte, men som senere viste sig at være sande.»

Edmunds blev ikke alene omvendt til Spiritismen;
 han blev endog selv Medium. Ogsaa hans Datter blev
 Medium. Faderen erklærer, at hun kun kunde Engelsk
 og en Smule Fransk; men naar hun var i Rapport med
 «Aanderne», hørte man hende tale Spansk, Italiensk, Latin,
 Græsk og adskillige andre Sprog, som hun ellers ikke
 forstod et Ord af, — altsaa ligesom Shakersektens Stifter-
 inder «Moder Ann», der under lignende Omstændigheder
 talte to og halvfjerdsindstyve Sprog!

Aaret efter at Spiritismen havde faaet Edmunds blandt sine Tilhængere, stiftedes en ny spiritistisk Forening i New York bestaaende af til Dels meget ansete Mænd, og Spiritismen begyndte nu at rykke frem med Stormskridt. Da Dixon 1866 skrev om det «Ny Amerika» ansloges Spiritisterne til over tre Millioner: «tre Millioner er et stort Tal; ingen Kirke, ikke engang den methodistiske, tæller i disse Stater saa stort et Antal Medlemmer.» Nu skal de tre Millioner endog være voxet til elleve! I Paris skal der være 50,000, i Lyon 10,000, i England ikke saa ganske faa. Og iblandt disse Millioner findes der virkelig en Del meget ansete Videnskabsmænd. Vi skulle nævne et Par Stykker. Dr. Robert Hare, en meget anset Professor i Kemi ved Universitetet i Pennsylvanien, Mr. Crookes, Opdager af Metallet Thallium og Redaktør af «Quart. Journal of Science», Dr. Huggins, Serjeant Cox, Dr. George Sexton, Lord Lindsay og m. Fl. Navnlig gjorde det en betydelig Opsigt da Mr. Crookes for nogle Aar siden gik over til Spiritismen; men den store Anseelse, han tidligere nød i den videnskabelige Verden, synes han saa temmelig at have forskjærtset herved, og den bekjendte Artikel i «Quart. Rev.» om de i den seneste Tid til Spiritismen Omvendte behandler ham med stor Haan. Wallace bemærker i den Anledning: «Hvad sige nu vore Ledere af den offentlige Mening, naar en Videnskabsmand af bevist Dygtighed atter i sit eget Hus under al Garanti iagttager en stor Del af de mere overordenlige Fænomener og efter fire Aars Forsken bekræfter deres objektive Virkelighed? Mænd «with heavy scientific appendages to their names» vægre sig ved at undersøge dem, naar de opfordres dertil; Pressen raaber paa, at den behøver bedre Vidner end Mr. Crookes, og at saa-

danne Kjendsgjæringer trænge til «Bekræftelse», før de kunne tros. Men hvorfor yderligere «Bekræftelse»; og naar de ere blevne bekræftede paany, hvem skal saa bekræfte Bekræfteren? Efter at Verden i ti Aar havde været Vidne til den hele Række af Fænomener, og efter at Skeptikere — Skeptikere med sund Forstand og mere end almindeligt klartseende, Amerikanere af alle Stænder — i tusendvis vare blevne overbeviste, blev Fænomenerne bekræftede af den første Kemiker i Amerika, Professor Hare. To Aar senere bleve de atter bekræftede ved en af de første amerikanske Juristers, Dommeren Edmunds, lange og udholdende Efterforskninger. Saa blev de bekræftede af en anden dygtig Kemiker, Professor Mapes. I Frankrig blev de simplere fysiske Fænomeners Sandhed bekræftet af Grev A. de Gasparin i 1854, og senere have franske Astronomer, Matematikere og Kemikere af høj Rang paany bekræftet dem. Professor Thury i Genève bekræftede dem i 1855. I England have saadanne Mænd som Professor Morgan, Dr. Lockhardt Robertson, T. Adolphus Trollope, Dr. Robert Chambers, Serjeant Cox, Mr. C. F. Varley saa vel som den skeptiske «Dialectical Committee» uafhængig af hverandre for en stor Del bekræftet dem; og endelig kommer Mr. William Crookes, Fellow of the Royal Society efter fire Aars Undersøgelser og bekræfter atter hele Rækken!»

Dette er jo ganske vist ret mærkeligt, og om man end mener, at det ikke er aldeles uforklarligt, bør man dog, naar man skrider til Forklaringen eller Forsøget paa Forklaring, tage sig lidt i Agt for at give det Udseende af, at tidligere ansete Videnskabsmænd have tabt Forstanden, fordi de have antaget en Tro, som man er tilbøjelig til at betragte som grov Overtro.

Blandt de meget mærkelige Erklæringer om de spiritistiske Fænomener hører ogsaa den, der findes i en Betænkning herom, som et af det engelske «dialektiske Selskab» nedsat Udvalg har afgivet. Den Gang, da dette Udvalg begyndte sine Undersøgelser, troede kun 8 af dets 33 virkende Medlemmer paa de spiritistiske Fænomeners Virkelighed, og kun fire akcepterede da den spiritistiske Forklaring af dem. De øvrige vare erklærede Skeptikere. Men af dem gik efterhånden 15 over til at tro paa mange af de fysiske Fænomeners Virkelighed, og nogle af dem erklærede sig fuldstændig for Spiritismen. Wallace, der var Medlem af Udvalget og af et Underudvalg, der med stor Iver anstillede praktiske Forsøg, erklærer, at han her gjorde den Erfaring, at jo mere Tid og Omhu, Medlemmerne helligede Undersøgelserne, i des højere Grad erklærede de sig for den spirite Lære. Dette er utvivlsomt en ret mærkelig Kjendsgjerning.

I en Oversigt over Spiritismens historiske Udvikling ville nogle Oplysninger om de mest berømte Medier høre hjemme.

Foruden det tidligere nævnte første Medium, Kate Fox, der i Løbet af sex og tyve Aar har udfoldet sin Mediumsvirksomhed, og hvis ejendommelige Begavelse synes at gaa i Arv til hendes lille Barn, der, naar Moderen er borte, til Ammens Forskrækkelse gjør spiritistiske «Manifestationer», — maa her anføres den verdensberømte Daniel D. Home, der i over tyve Aar har virket. I de højeste Kredse har han gjort sine Kunster, og efter hvad der paastaas fra de forskjelligste Sider, skal han have gjort dem fortrinligt; ja den bekjendte Taskespiller Bosco skal endog have afgivet den Erklæring, at han nærede den bestemte Overbevisning, at de Home'ske Kunster

umulig kunde være Taskenspillerkunster: At bære gloende Kul paa sit bare Bryst eller i sit Haar, var en Bagatel for ham; at faa svære Borde uden mindste menneskelig Berøring til at spadseres omkring, var ham ogsaa den letteste Ting af Verden, og fremfor Alt excellerede han i at faa de forskjelligste Instrumenter til at spille i sin Nær-værelse, uden at Nogen rørte ved dem. Lord Lindsay, hvem den nævnte Artikel i «Quart. Rev.» ikke i dette Tilfælde vil antage som noget gyldigt Vidne, men hvem det dog betegner som «en hæderlig Mand med en uplettet personlig Karakter, ikke blot med en høj almindelig Dan-nelse, men endog i Besiddelse af en betydelig viden-skabelig Uddannelse», — giver følgende Beretning om et Møde, i hvilket han og Lord Adare vare sammen med Home. «Under Mødet henfaldt Home i en bevidstløs Til-stand, og i denne Tilstand blev han ført ud af Vinduet i det tilstødende Værelse og bragt ind gennem vort Vindue. Afstanden mellem de to Vinduer var 7 Fod og 6 Tommer, og der var ikke det mindste Fodfæste mellem dem. Vi hørte, at Vinduet i det tilstødende Værelse blev løftet op, og næsten øjeblikkelig efter saa vi Home svæve i Luften udenfor vort Vindue. Maanen skinnede klart ind i Værelset. Jeg vendte Ryggen mod Lyset og saa Skyggen paa Vindueskarmvæggen og Homes Fødder om-trent 6 Tommer over den. I denne Stilling forblev han i nogle Sekunder, løftede saa Vinduet i Vejret og svævede ind i Værelset med Fødderne først og satte sig ned. Lord Adare gik derpaa ind i det tilstødende Værelse for at se paa Vinduet, hvorfra han var bleven ført. Det var løftet omtrent atten Tommer i Vejret, og da han udtalte sin Forundring over, at Home kunde være bleven ført gennem saa snæver en Aabning, svarede denne, der

endnu befandt sig i sin bevidstløse Tilstand: «Jeg skal vise dem det!» Han vendte Ryggen mod Vinduet, lænede sig tilbage og blev skudt ud af Aabningen med Hovedet først og Legemet stift, og vendte saa rolig tilbage. — Vinduet var omtrent halvfjerdsindstyve Fod over Jorden. Jeg betvivler meget, at nogen dygtig Linedanser under lignende Forhold vilde forsøge en lignende Kunst.» «Quarterly Rev.» beklager meget, at dette interessante Fænomen fandt Sted ikke om Dagen, men i Maaneskin!

Saa er der Mrs. Guppy, som baade Wallace og Forfatteren i «Quart. Rev.» fremhæve som et højst interessant Medium. Hos den sidstnævnte Forfatter findes følgende Fortælling om hende:

Den 20de Maj 1871 blev Mr. Herne ved højlys Dag «bortført», medens han rolig spadserede i Nærheden af Islington, og af en usynlig Magt ført ind i Mrs. Guppys Hus, hvis Døre og Vinduer alle vare lukkede. Fjorten Dage senere aflagde Mrs. Guppy Takkevisit hos Mr. Herne: af en usynlig Magt blev hun ført ind i et Værelse, hvis Døre og Vinduer vare lukkede og stængede, og hun kom «plumpende ned» midt paa et Bord, omkring hvilket elleve Personer sadde i en mørk *séance*. Det var tydelig nok, at Mrs Guppy ikke havde givet sit Samtykke til denne Bortførelse; thi hun var aldeles fortumlet og kun mangelfuldt paaklædt, idet hun hverken havde Sko, Sjal eller Hat. Det synes, som om den bortførende Aand pludselig har afbrudt hende i hendes Husholdningssager, thi hun holdt en Regnskabsbog i den ene Haand og en vaad Pen i den anden. Hvorledes Forsamlingen — trods Mørket — kunde se at Blækket var vaadt, og at hun manglede de nævnte Klædningsstykker, fortælles ikke. Derimod fortælles det af Wallace og Andre, at det

nævnte Medium særlig havde sin Force i at producere Blomster, Frugter, Is, Hummer og adskillige andre Fødevarer i saa store Masser som man kunde ønske sig. Naar det forholder sig paa denne Maade, er man ganske vist berettiget til at spørge om, hvorfor Mrs. Guppy fører Regnskab, naar hun kan forskaffe sig omtrent alt, hvad der hører til en Husholdning paa en saa nem Maade.

De noksom bekjendte «Davenport Brothers»*)

*) Angaaende Davenport Brothers har Prof. Will. Scharling meddelt Forf. Følgende:

•I Vinteren 1865—66 havde jeg Lejlighed til i Edinburgh at overvære en *séance*, som Brødrene D. gave for en indbudt Kreds. Da de netop kom fra et Sted — saa vidt jeg mindes Liverpool — hvor deres Optræden havde vakt stor Forargelse og fremkaldt larmende og for dem ubehagelige Scener, fremtraadte de her meget beskedent og aabnede Forestillingen med udtrykkelig Fremhævelse af, at de ikke indlod sig paa at give nogensomhelst Forklaring af de Fænomener, vi vilde faa at se, men ganske overlod til Tilskuerne selv at forklare sig dem, som de kunde bedst. Hvad de præsterede var ganske vist mærkeligt og tilsyneladende ubegribeligt — dog næppe mere, end de fleste godt udførte Taskenspillerkunster. Den første Del af Forestillingen bestod i, at de toge Plads overfor hinanden i et stort Klædeskab med tre Døre, hver til sin Side, og derpaa af to Tilstedeværende, der valgtes ved Lodtrækning, bleve bundne meget omhyggelig ved en Mængde Reb om Arme og Ben, hvorpaa Dørene bleve lukkede; et Øjeblik efter hørte man inde fra Skabet — der stod frit ude i Stuen, løftet fra Gulvet ved to Bukke — Blæsen paa et Horn, som lidt efter blev kastet ud af en Aabning paa den midterste Dør; strax efter aabnedes Dørene, og begge Herrer saas siddende paa deres Pladser med Hænderne paa Ryggen. Hvad der imidlertid noget svækkede Indtrykket af det ellers Ubegribelige heri, var selve det næste Kunststykke; thi dette bestod deri, at de, efter et Øjeblik at have siddet igjen i det mørke Skab, bundne som før, traadte ud af Skabet, løste fra alle Baand. Det Hele syntes da Resultatet af en utrolig Behændighed, der blev endnu mere mærkværdig, da de gjentog den sidste Prøve med Hænderne fulde af Mel, hvoraf Intet blev spildt paa deres Dragt. Desuagtet var der næppe Nogen af de Tilstedeværende, som ikke

udførte ganske vist næsten altid deres Kunster i Mørke; men de skulle have gjort dem fortrinligt, og de have omvendt Mange til Spiritismen. Det er saaledes dem, der overbeviste Dr. George Sexton — en anset Videnskabsmand, der i mange Aar havde været en af Spiritismens heftigste Modstandere — om, at de spiritistiske Fænomener ikke hvile paa Bedrag, men, at de «maa være Resultatet af en eller anden skjult Naturkraft, en eller anden uopdaget Naturlov, som Videnskabsmanden bør bestræbe sig for at opdage.»

Dette er et Par Exempler paa den Slags Folk, der give sig ud for at være det nødvendige Mellemlid mellem os hernede og vore mere luftige Brødre. Hvor mange der er af saadanne Medier, vides ikke. Da Babinet for tyve Aar siden skrev sin Artikel, hed det sig, at der der alene i de Forenede Stater fandtes over 30,000 Medier; nu er der naturligvis mange, mange Gange flere end da. Det kunde være interessant at vide, hvor meget et Medium i Gjennemsnit kan tjene. Herom vides Intet: Spiritisterne holde ikke af at omtale denne Side af Sagen!

I Sandhedens Interesse maa det dog her indrømmes, at mange af de mest overbeviste Tilhængere af Læren om Aande verdenen jævnlig advare Publikum mod at fæste

følte sig overbevist om, at det Hele gik naturligt til. Det bør dog tilføjes, at de Mænd, der havde bundet dem, ikke kunde mistænkes for at staa i Ledtog med dem. Ogsaa en mørk *séance* gaves, i hvilken flere af de ovenfor nævnte Fænomener fandt Sted; saaledes viste en Guitar, hvis Underside var gnedet med Fosfor for at lyse i det bælmørke Værelse, — sig snart her, snart der, endog over vore Hoveder, tonede af og til paa de forskjellige Steder. Desuagtet havde vistnok de fleste af de Tilstedeværende samme Indtryk som jeg, at det Hele var en Taskespiller-forestilling, og Proselyter tror jeg i alt Fald ikke, at Spiritismen gjorde blandt de alvorlige og tænksomme Skotter.*

ubetinget Tillid til dem, der give sig ud for at være Medium. Der er saaledes N. B. Wolfe, der nylig har skrevet en stor Bog om Spiritismen.*) Wolfe tror fuldt og fast paa de spiritistiske Fænomener, han betragter Spiritismen som den højeste Sandhed, der nogensinde er bleven Mennesket aabenbaret, og han er overbevist om, at den vil sejre; men han indrømmer, at en «meget stor Mængde», ja «Flertalet af de saakaldte spiritistiske Media» ere «grove Bedragere», og de have gjort Spiritismen mere Skade end alle dens erklærede Fjender tilsammen. Det kan maaske have sin Interesse at høre Noget af, hvad han fortæller herom.

Et i alt Fald i Amerika meget bekjendt Medium er L. Judd Pardee. Han er *trance-speaker*, og naar han er i sin bevidstløse eller drømmeagtige Tilstand, skal han udfolde en ganske ualmindelig henrivende Veltalenhed. Naar han træder frem paa Tribunen er hans Optræden og Udtryk alvorlig; hans mørkeblaa Øjne kunne næppe ses under de lange lyse Øjenhaar; han sætter sig og dækker sit Ansigt med sin højre Haand; nu retter han sig, og lader Haanden gaa over Panden; hans Øjne ere nu tæt lukkede, og efter at have vaklet et Øjeblik, trækker han Vejret dybt, og saa hedder det, at han er *entranced*: Pardee har forladt sit Legeme og Sauls, Sokrates's, Demosthenes's eller Nazarærens Aand har taget det i Besiddelse. Naar Mediet er kommet i denne Tilstand, indtræder der Dødsstilhed i Forsamlingen, for at den første svage Lyd fra hans inspirerede Læber kan høres: hans Ord ere blide og sagte som Bækkens Rislen og harmo-

*) •Startling facts in modern Spiritualism. By N. B. Wolfe M. D. Cincinnati 1874. •

niske som Lærkens første Jubelsang; men lidt efter lidt tage de til i Styrke og Kraft indtil denne svage og skrøbelige Skikkelse synes at bugne af Kraft og iføres en Størhedens Kaabe, en kongelig Dragt. Hans majestætiske Veltalenhed fængsler Tilhørerne; han strækker sin Haand ud, som Kongen sit Scepter, og Alle bøje sig under hans Herredømme. Naar Stormen saa er forbi, synes han at være sig den Magt, han har udfoldet, ubevidst. I to Timer har han behersket Mængden med sit Ord, og han paastaar, at han ikke véd, hvad han har gjort. Lad os se, hvorledes det forholder sig hermed: I Sommeren 1864, fortæller Wolfe, var Pardee beskjæftiget med at udarbejde Taler, der skulde holdes om Efteraaret og Vinteren, og da der var «Ebbe i hans Pung», bad han Wolfe være ham behjælpelig hermed. Wolfe gennemgik ogsaa Talerne med ham og gjorde dem til Gjenstand for en meget nøje Kritik. Hvad skete der nu? «Da det første Foredrag skulde holdes, fulgte jeg Pardee til Forsamlingslokalet, hvor jeg var Dirigent. Da Tiden var kommen, gjorde jeg nogle indledende Bemærkninger og præsenterede Foredragsholderen for Forsamlingen. Naturligvis ventede jeg, at Pardee skulde læse Talen op eller i alt Fald have Manuskriptet for sig, naar han holdt den. Dette skete ikke. Da han havde betraadt Talerstolen, satte han sig ned, og gennemgik den ovenfor beskrevne Proces. Saa talte han i en Time, og med den største Opmærksomhed hørte jeg efter, da jeg kjendte hvert eneste Ord af Talen. Jeg vilde se, hvor nøje han fulgte den udarbejdede Text: ikke et eneste Ord ændrede han! Da Foredraget var endt, stimlede Alle sammen om ham, for at takke ham og udtrykke ham deres Ærefrygt og Beundring. Blandt dem, der trykkede hans Haand,

var der en gammel Spiritist, der paastod at være Seer eller Clairvoyant. Han sagde til Taleren: «Pardee, véd De, hvem der talte gennem Dem? Jeg kunde se hans Skikkelse, men jeg kunde ikke kjende hans Ansigt.» «Jeg tænker det var Nazaræren,» svarede Pardee, «eller Johannes den Døber; Begge have i den senere Tid været meget hos mig. Deres Indflydelse er omtrent ens, saa jeg kan ikke sige, hvem af dem der talte.» — Jeg troede først, at han spøgede; men da jeg saa ham stift i Øjnene, saa jeg, at det var hans ramme Alvor. Jeg havde Lyst til at spørge ham: «Véd Du, hvem Du taler til!» Men jeg formaaede hverken at tale eller handle. Skurkens Frækhed var lige saa fuldkommen som hans Veltalenhed: for begge nærer jeg den Dag i Dag den dybeste Beundring. Han udtalte en Usandhed med «Polarbølgens» Kulde, og hans Ansigt var lige saa ubevægeligt som en løgnagtig Jockeys. Han fortjente at blive slaaet ned, men jeg kunde ikke; jeg var for svag. — Men hvorfor slaa Pardee, og lade de andre tredive tusende Skurke gaa skudfri, der daglig gjøre en lettroende Verden til Offer for deres Bedragerier.»

Vi bede Læseren mindes, at det er en Spiritist, en af de ivrigste og mest erklærede Spiritister, der gjør disse Bekjendelser, der taler om en «lettroende» Verden, og betegner det store Flertal af Medier som «Skurke» og «Bedragere»

En anden ret morsom Historie, som Wolfe fortæller, er denne:

Wolfe traf paa et kvindeligt Exemplar af Arten *impressible mediums*, en Dame, der, naar Aanden kom over hende, foregav og muligvis virkelig bildte sig ind at kunne besvare forseglede Breve og tolke fraværende

Menneskers Tanker. Paa hendes indstændige Anmodning skrev Wolfe følgende Brev: «Hr. Samuel Patch! Vindueskittet stiger. Hvis De har Brug for noget, vær saa saa god ved første Lejlighed at sende mig Deres Bestillinger gennem Mediet. Deres osv.» Dette ligefremme Forretningsbrev blev lagt i en Konvolut og lagt paa Bordet foran Mediet. Det varede ikke længe før Aanden kom over hende, og hun nedskrev følgende Linjer: «Kjære Broder! Du har fuldkommen Ret. Samme Aarsag vil frembringe samme Virkning. Lad ikke Modet svigte Dig; thi Du maa sejre. Hold ud til Enden. Naturens Rigdomskilder ere udtømmelige, og den undlader aldrig at tilfredsstille ethvert rimeligt Forlangende. Du maa arbejde for det store Maal. Intet, der er værd at besidde, opnaas uden Arbejde. Tab ikke Modet. Alle store Foretagender ere vanskelige at udføre. Udførelsen og Anstrængelsen ere Tvillingebrødre. Jeg er med Dig til Dagens Endel!» Wolfe følte sig ikke ganske tilfredsstillet ved dette Svar paa hans Forretningsskrivelse. Rigtignok hed det, at «Naturens Hjælpekilder ere udtømmelige og at den efterkommer ethvert rimeligt Forlangende»; men det var dog ikke klart, om der herved sigtedes til Efterspørgsel efter Vindueskit. «Er De fornøjet med Svaret?» spurgte Mediet. «Det er mageløst!» svarede W., «dog er der en lille Uklarhed, som jeg gjerne vilde have fjernet. Vil De prøve igjen?» «Med største Fornøjelse! Det er mig altid en Glæde at skrive for mine Venner. Vi skulle hjælpe hverandre af bedste Evne.» W. skrev saa følgende Brev: «Hr. Samuel Patch! Er Meningen, at De vil tage Deres Vindueskit fra Naturens udtømmelige Rigdomskilder og ikke hos mig? Det nytter ikke, at De fortæller mig, at «Udførelsen og Anstrængelsen ere Tvilling-

brødre»; hvad har det at gjøre med Vindueskittet? Jeg véd meget vel, at Intet opnaas uden Arbejde; men har jeg da ikke arbejdet? De gjør mig mismodig. Kunde De ikke give mig en lille Opmuntring ved at bestille nogle Pund prima Kvalitet gjennem det ærede Medium? Deres osv.» Dette Brev blev behandlet paa samme Maade som det forrige og fik følgende Svar: «Kjære Broder! Storm fremad. Du er paa den rette Vej. Vejen til Kundskab ligger aaben for Dig. Kundskab er Magt. Sandhed er den Archimedes'ske Løftestang, der løfter Verden. Staa fast og kæmp for Dit Maal. Tvivl ikke om Sejren. Smaa-vanskeligheder kunne rejse sig; men Viljen er almægtig. Troen paa den flytter Bjerge. Det, der er værdifuldt er vanskeligst at opnaa!»

Dette hører dog til den mere uskadelige Art af Bedrageri. Der er det, der er værre.

Endnu en Prøve fra Wolfes Blomstersamling:

John M. Speer, en erklæret Spiritist, er *trance-medium*. Han har den indianske Snubhed og Snedighed i sin Natur, og man kan lige saa godt betro en Modoc eller Kickapoo sit Rygte, Formue eller Liv som til denne Tater. Gjør han Tilnærmelser, gjør Du bedst i at afvise dem: han mener Dig det ikke godt. John M. Speer er en Gaade for de Fleste. Var han ikke *trance-medium*, vilde han ikke være en Gaade for Nogen. Under denne Forklædning skjuler han og udruger han sine virkelige Planer. Han har udnævnt sig selv til Missionær for Grundlæggelsen af en ny Regering; og for at virke for sit Maal vandrer han over hele Verden, i Amerika og Evropa. I Almindelighed er han ledsaget af sin «anden Hustru», der tjener ham som Amanuensis, og af to eller tre «Trofaste», der have forladt deres Hjem for at dele deres

Formue med denne gamle Mand. Den Regeringsform, han arbejder for, er forskjellig fra enhver anden bekjendt, kun maaske med Undtagelse af den i Utah; men det paa-
 staas, at den har et Sidestykke i Aandeverdenen. Den
 udøvende Magt skal herefter være hos en «Theokrat»,
 hos hvem hele den sociale, verdslige og gejstlige Magt
 er samlet. Naturligvis skal Speer være Theokrat'en. —
 Saa snart Speer har faaet Øje paa en eller anden forrykt
 Spiritist, der passende kan gøres til Offer, bliver der
 arrangeret en Sammenkomst. I Begyndelsen tales der
 saa om forskjellige Sager; men pludselig bliver Speer
 tavs, lukker Øjnene og begynder at bevæge sig som en
 Boaslange, der laver sig til at knuse sit Offer. Ofret
 forholder sig rolig, skjønt interesseret i disse Kunster.
 Saa kommer Øjeblikket, da Komedien skal begynde.
 Speer mumler Noget, som kun «Carrie», hans anden Hu-
 stru, kan forstaa, og hvert et Ord, der falder fra hans
 Orakellæber, fortolker hun. Nu træder Ypperstepræsten
 selv frem og lægger Haanden paa Ofrets Hoved. Han
 holder en højtidelig Tale, ved hvilken han «indvier» den
 Ulykkelige til «det store Værk», og som i Almindelighed
 ender saaledes: «Carrie, min elskede anden Hustru og
 Moder til mit Barn, «den kommende Mands» Spire, skriv
 Dokumentet og giv det, og han skal betale Dig to Dol-
 lars og fem og halvfjerdsindstyve Cents. Amen!» —
 Wolfe slutter sin Beskrivelse af sin Sammenkomst med
 dette Medium med disse Ord: «Hvad mig angaar, saa
 tog jeg et Bad og vaskede mit Hoved rent for den gamle
 Mands besmittende Berøring. Men ak, stakkels menne-
 skelige Natur! der er dem, som ere svage nok til at tro,
 at han ved sin Haandspaalæggelse virkelig formaar at

hellige Mennesker. Der er Tusender, ja Hundreder af Tusender, der have fundet sig i denne Haandspaalægelse, som om disse Hænder vare uplettet rene og ikke saa besudlede som Judas Iscariots!»

Dette maa være nok til en Karakteristik af de «tredive tusende Kjæltringer». Næste Gang skulle vi tage nogle af deres «Manifestationer» i Øjesyn.
